

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum omnes actus virtutum sint de lege naturali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

apprehendit: & ideo primum principium indemonstrabile est, quod non est simul affirmare, & negare, quod fundatur supra rationem entis, & non entis, & super hoc principio omnia alia fundantur, ut dicitur in 4. Metaph. Sicut autem ens est primum, quod cadit in apprehensione simpliciter, ita bonum est primum quod cadit in apprehensione practica rationis, quae ordinatur ad opus. Omne enim agens agit pro fine, qui habet rationem boni: & ideo primum principium in ratione practica est, quod fundatur supra rationem boni, quae est, Bonum est, quod omnia appetunt. Hoc est ergo primum praecipuum legis, quod bonum est faciendum, & prosequendum, & malum vitandum: & super hoc fundantur omnia alia praecipua legis naturae, ut scilicet omnia illa facienda, vel vitanda pertineant ad praecipua legis naturae, quae ratio practica naturaliter apprehendit esse bona humana. Quia vero bonum habet rationem finis, malum autem rationem contrarii: inde est, quod omnia illa ad quae homo habet naturalem inclinationem, ratione naturaliter apprehendit ut bona, & per consequens ut opere prosequenda, & contraria eorum ut mala, & vitanda. secundum igitur ordinem inclinationum naturalium est ordo praecipuorum legis naturae. Inest enim primo inclinatio homini ad bonum secundum naturam, in qua cohaeret cum omnibus substantiis, prout scilicet qualibet substantia appetit conservationem sui esse secundum suam naturam: & secundum hanc inclinationem pertinent ad legem naturalem ea, per quae vita hominis conservatur, & contrarium impeditur. Secundo inest homini inclinatio ad aliqua magis specialia secundum naturam, in qua cohaeret cum ceteris animalibus: & secundum hoc dicuntur ea esse de lege naturali, quae natura omnia animalia docuit, ut est comestio carnis, & feminae, & educatio liberorum, & similia. Tertio modo inest homini inclinatio ad bonum secundum naturam rationis, quae est sibi propria: sicut homo habet naturalem inclinationem ad hoc, quod veritatem cognoscit de Deo, & ad hoc, quod in societate vivat: & secundum hoc ad legem naturalem pertinent ea, quae ad huiusmodi inclinationem spectant, ut pote quod homo ignorantiam vitet, quod alios non offendat cum quibus debet cohabitare, & cetera huiusmodi quae ad hoc spectant.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod omnia ista praecipua legis naturae, in quantum referuntur ad unum primum praecipuum, habent rationem unius legis naturalis.

AD SECUNDUM dicendum, quod omnes huiusmodi inclinationes quarumcumque partium naturae humanae, puta concupiscibilis & irascibilis, secundum quod regulantur ratione, pertinent ad legem naturalem, & reducuntur ad unum primum praecipuum, ut dictum est: & secundum hoc sunt multa praecipua legis naturae in seipsis, quae tamen communicant in una radice.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio est in se una sit, tamen est ordinaria omnium, quae ad homines spectant: & secundum hoc sub lege rationis continentur omnia ea, quae ratione regulari possunt.

ARTICVLVS III.

Utrum omnes actus uirtutum sint de lege naturae.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod non omnes actus uirtutum sint de lege naturae. Quia ut supra dictum est, de ratione legis est, ut ordinetur ad bonum commune: sed quidam uirtutum actus ordinantur ad bonum priuatum alicuius, ut patet praecipue in actibus temperantiae, ergo omnes actus uirtutum legi subdunt naturali.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod omnia peccata aliquibus uirtuosis actibus opponuntur. Si igitur omnes actus uirtutum sint de lege naturae, uideretur ex consequenti, quod omnia peccata sint contra naturam: quod tamen specialiter de quibusdam peccatis dicitur.

AD SECUNDUM ergo dicendum, quod in his, quae sunt secundum naturam, omnes conueniunt: sed in actibus uirtutum non omnes conueniunt. aliquid enim est uirtuosum uni, quod est alteri uitiosum, ergo non omnes actus uirtutum sunt de lege naturae.

SED CONTRA est, quod Damascenus dicit in 3. libro, quod uirtutes sunt naturales, ergo & actus uirtuosi subiaceant legi naturae.

RESPONDENDO dicendum, quod de actibus uirtuosis dupliciter loqui possumus. Uno modo in quantum sunt uirtuosi: alio modo in quantum sunt tales actus in propriis speciebus considerati. Si igitur loquimur de actibus uirtutem in quantum sunt uirtuosi, sic omnes actus uirtuosi pertinent ad legem naturae. * dictum est enim, quod ad legem naturae pertinet omne illud, ad quod homo inclinatur secundum suam naturam. Inclinatur autem unumquodque naturaliter ad operationem sibi conuenientem secundum suam formam, sicut ignis ad calefaciendum: unde cum anima rationalis sit propria forma hominis, naturalis inclinatio inest cuiuslibet homini ad hoc, quod agat secundum rationem, & hoc est agere secundum uirtutem: unde secundum hoc omnes actus uirtuosi sunt de lege naturali. dicitur enim hoc naturaliter unumquodque propria ratio, ut uirtuose agat. Sed si loquimur de actibus uirtuosis secundum seipsos, prout scilicet in propriis speciebus considerantur, sic non omnes actus uirtuosi sunt de lege naturae. Multa enim secundum uirtutem fiunt, ad quae natura non primo inclinatur: sed per rationis inquisitionem ea homines adinuenerunt, quasi utilia ad bene uiuendum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod temperantia est circa concupiscentias naturales cibi, & potus, & uenereorum, quae quidem ordinantur ad bonum commune naturae, sicut & alia legalia ordinantur ad bonum commune morale.

AD SECUNDUM dicendum, quod natura hominis potest dici uel illa quae est propria hominis, & secundum hoc omnia peccata in quantum sunt contra rationem, sunt etiam contra naturam, ut patet per Damascenum in 2. libro. * uel illa quae est communis homini, & alijs animalibus: & secundum hoc in quaedam specialia peccata dicuntur esse contra naturam, sicut contra commissionem maris, & foeminae, quae est naturalis omnibus animalibus, est concubitus masculorum, quod specialiter dicitur uitium contra naturam.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa procedit de actibus secundum seipsos consideratis. Sic enim propter diuersas hominum condiciones contingit, quod aliqui actus sunt aliquibus uirtuosi tanquam eis proportionati, & conuenientes, qui tamen sunt alijs uirtuosi, tanquam eis non proportionati.

ARTICVLVS IIII.

Utrum lex naturae sit una apud omnes.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod lex naturae non sit una apud omnes. Dicitur enim in Decretis dist. 1. * quod ius naturale est, quod in Lege & in Euangelio continetur: sed hoc non est commune omnibus, quia ut dicitur Rom. 10. Non omnes obediunt Euangelio, ergo lex naturalis non est una apud omnes.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sunt secundum legem, iusta esse dicuntur, ut dicitur in 5. Ethico. † sed in eo libro dicitur quod Prima Secunda S. Tho. CC 4 nihil

Cap. 14. non procul 25

Ar. praec. 1

Cap. 30. & 35.

9. di. 37. 22. 3. cor. Et 4. dist. 33. q. 1. Ar. 1. cor. & artic. ad 1. * dist. 1. in prim. illius. ca. 2. a medio, & cap. 2. & 7. 10. 5.